

OK-23
CO-25

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи

доц. Володимир ПАСЬКО

«27» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУСПІЛЬНА ГЕОГРАФІЯ (HUMAN GEOGRAPHY)

для студентів

галузь знань	A Освіта
спеціальність	A4 Середня освіта
спеціалізація	A4.07 Географія
освітній рівень	Бакалавр
освітня програма	Географія
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: **Мезенцев Костянтин Володимирович**, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії
Трусій Оксана Миколаївна, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробник: Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук,
завідувач кафедри економічної та соціальної географії, професор

ЗАТВЕРДЖЕНО

«19» 06 2025 року

Завідувач кафедри економічної та соціальної
географії

 професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол №12 від «19» 7 серпня 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доц. Наталія КОРОГОДА

«27» серпня 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність аналізувати, інтерпретувати і розв’язувати теоретичні задачі та практичні проблеми просторової організації суспільства із застосуванням сучасних теорій та методів суспільно-географічних досліджень.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

Немає

3. Анотація навчальної дисципліни: Дана навчальна дисципліна є вступною до вивчення спеціалізованих дисциплін за освітньою програмою «Географія». Вона присвячена вивченню місця суспільної географії в сучасному світі та системі наук, основних підходів до визначення об’єкту і предмету дослідження, змісту, структури та функцій суспільної географії; становлення та розвитку суспільної географії в різні періоди; поняттєво-термінологічного апарату суспільної географії, зокрема понять «територія/простір», «просторова організація», «територіальний поділ праці», «суспільно-географічне положення», «суспільно-просторові процеси»; законів та закономірностей в суспільній географії, теорій і концепцій розміщення продуктивних сил і регіонального розвитку, суспільно-географічного районування; кількісних та якісних методів дослідження в суспільній географії. Також дана дисципліна передбачає вивчення ключових понять географії населення, економічної, соціальної, урбаністичної, культурної, політичної та рекреаційної географії, а також прикладних аспектів суспільно-географічних досліджень.

4. Завдання вивчення дисципліни полягає у тому, щоб дати студентам цілісне уявлення про суспільну географію як географічну дисципліну. Завдання дисципліни «Суспільна географія» полягають у наданні студентам загальних та фахових компетентностей, передбачених освітньою програмою «Географія», зокрема:

- здатність розуміти структуру географічних наук, цілісність наукової картини світу, взаємозв’язків у ландшафтній оболонці, закономірності просторових процесів взаємодії та взаємовпливів людини та довкілля, закономірності територіальної організації суспільства (ФК20);

- здатність оволодівати знаннями та розумінням предметної області суспільної географії (ЗК4);

- здатність оволодівати базовим поняттєво-термінологічним апаратом суспільної географії, зокрема, англomовним, вміннями ним користуватися у науковій дискусії (ЗК3);

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК5).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.	Знати:			
1.1	місце суспільної географії в сучасному світі, її зміст, об’єкт, предмет, структуру	лекції, семінарські		5%

	та функції	заняття, самостійна робота	доповіді та дискусії на семінарі, тематична контрольна робота (тестування), іспит	
1.2	основні поняття, терміни та категорії суспільної географії	лекції, семінарське заняття, самостійна робота		5%
1.3	історію становлення та розвитку суспільної географії в світі та Україні	лекції, семінарські заняття, самостійна робота		5%
1.4	закони, закономірності, основні концепції та теорії суспільної географії	лекція, семінарське заняття, самостійна робота		10%
1.5	сутність даних та інформації, сферу застосування кількісних і якісних методів суспільно-географічних досліджень	лекція, семінарське заняття, самостійна робота		5%
1.6	ключові терміни і поняття географії населення, економічної, соціальної, урбаністичної, культурної, політичної та рекреаційної географії	лекція, семінарське заняття, самостійна робота		10%
1.7	прикладні аспекти застосування суспільно-географічних знань	лекція, семінарське заняття, самостійна робота		5%
2.	Вміти:			
2.1	визначати місце окремих дисциплін в структурі суспільної географії, аналізувати поняттєво-термінологічний апарат суспільної географії	семінарське заняття, самостійна робота	доповіді та дискусії на семінарі, виконання індивідуальних завдань, тематична контрольна робота (тестування), іспит	до 40%
2.2	здійснювати збір та систематизацію даних, формувати інформаційну базу суспільно-географічного дослідження	семінарське заняття, самостійна робота		
2.3	аналізувати просторову організацію суспільства, інтерпретувати суспільно- просторові процеси, оцінювати наслідки взаємодії людини і природи	семінарське заняття, самостійна робота		
2.4	аналізувати демографічну ситуацію, економічний та соціальний розвиток території, процеси урбанізації та просторового розвитку міст, просторової дифузії культури, основні політико- географічні процеси, передумови та	семінарське заняття, самостійна робота		

	наслідки рекреаційної діяльності			
3.	Комунікація:			
3.1	набуття практичних навичок ведення дискусії, пошуку компромісних рішень та групової (командної) роботи	семінарські заняття	доповіді та дискусії на семінарі	до 10%
4.	Автономія та відповідальність:			
4.1	обґрунтовувати доцільність прийняття рішень виходячи з положень відповідних наукових засад суспільної географії	семінарські заняття, самотійна робота	доповіді та дискусії на семінарі	до 5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
Демонструвати академічні знання з освітньої галузі /навчального предмету (інтегрованого курсу) (ПРН5)		+	+	+		+				+	+	+	
Знати, вміти, пояснювати та застосовувати на практиці знання про загальну структуру географічних наук на підставі взаємозв'язку основних учень про цілісну природничо-наукову картину світу, особливості природних об'єктів, процесів і явищ, взаємозв'язків у ландшафтах; закономірності просторових процесів організації життя людей у сферах географічної оболонки, територіальної організації суспільного виробництва (ПРН25)	+				+		+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами доповідей та дискусії на семінарах, написання письмових тематичних контрольних робіт (тестування), створення та захисту презентацій виконання індивідуальних завдань, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7 (знання)** – до 5% за кожен; **1.4 та 1.6 (знання)** – до 10%;
- результати навчання – **2 (вміння)** – до 40%;
- результати навчання – **3 (комунікація)** – до 10%;
- результати навчання – **4 (автономія та відповідальність)** – до 5%.

7.1. Форми оцінювання студентів.

У курсі передбачено 2 змістовних частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна *іспитом* у письмовій формі.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях, створенні та захисту презентацій аналітичних завдань та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – **36 балів**. Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж рекомендований мінімум (36 балів) для отримання допуску до іспиту виконують додаткове самостійне завдання (написання реферату за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем).

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на іспит*).

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	60-74
Незадовільно	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Частина 1. Теоретичні та методичні основи суспільної географії			
Тема 1. Предмет та функції суспільної географії	2	4	5
Тема 2. Становлення та розвиток суспільної географії	4	4	7
Тема 3. Терміни, поняття та категорії суспільної географії	4	4	7
Тема 4. Теорії та концепції суспільної географії	4	2	7
Тема 5. Методи суспільно-географічних досліджень	2	2	5
Частина 2. Напрями суспільно-географічних досліджень			
Тема 6. Дослідження з географії населення	2	2	7
Тема 7. Економіко-географічні дослідження	2	2	7

Тема 8. Соціально- та урбогеографічні дослідження	2	2	7
Тема 9. Культурно-, політико- та рекреаційно-географічні дослідження	4	4	7
Тема 10. Прикладні аспекти суспільної географії	2	2	5
Разом	28	28	64

Загальний обсяг – **120 год.**, в тому числі:

лекцій – **28 год.**

семінарських занять – **28 год.**

самостійна робота – **64 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Нємець Л.М., Мезенцев К.В. (ред.). *Соціальна географія*: підручник. Київ: Фенікс, 2019. 304 с.
2. Топчієв О.Г. *Основи суспільної географії*: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.
3. Шаблій О.І. *Основи суспільної географії*: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.

Додаткова:

1. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. *Вступ до економічної і соціальної географії*: підручник. Київ: Либідь, 1996. 320 с.
2. Гудзеляк І. *Географія населення*: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 232 с.
3. Гукалова І.В., Мальчикова Д.С. *Вступ до фаху: географія і суспільство*: навч. посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 268 с.
4. Масляк П.О. *Рекреаційна географія*: навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 343 с.
5. Мезенцев К., Олійник Я., Мезенцева Н. (ред.). *Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін*: монографія. Київ: Фенікс, 2017. 438 с.
6. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. *Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація*: монографія. Київ: Прінт-Сервіс, 2014. 132 с.
7. Мезенцева Н.І., Батиченко С.П., Мезенцев К.В. *Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір*: монографія. Київ, 2018. 136 с.
8. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. *Суспільно-географічне районування України*: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2000. 228 с.
9. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. *Економічна і соціальна географія України з основами теорії*. Київ: Знання, 1998. 415 с.
10. Підгрушний Г.П. *Промисловість і регіональний розвиток України*: монографія. Київ: ІГ НАНУ, 2009. 300 с.

11. Пістун М.Д. *Основи теорії суспільної географії*: навч. посіб. Київ: Вища школа, 1996. 231 с.
12. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. *Регіональна політика України: суспільно-географічний аспект*: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 130 с.
13. Ровенчак І.І. *Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження*: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 240 с.
14. Стафійчук В.І. *Політична географія світу*: навч. посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 306 с.
15. Топчієв О.Г. *Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики*: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
16. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С. *Планування території*: навч. посібник. – Херсон, 2014. 268 с.
17. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. *Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики*: навч. посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
18. Шаблій О.І. *Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії*: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
19. Шаблій О.І. (упор.). *Новітня українська суспільна географія*. Хрестоматія. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 1008 с.
20. Яценко Б.П. *Політична географія*: навч. посібник. Київ: Інститут сходознавства НАНУ, 2005. 134 с.
21. Fellmann J.D., Bjelland M.D., Getis A., Gettis J. *Human Geography: Landscapes of Human Activities*. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
22. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
23. Hubbard P., Kitchin R., Valentine G. (eds.). *Key Texts in Human Geography*. London: SAGE, 2008. 236 p.